

Tematické okruhy ke státní závěrečné zkoušce programu FF N-CJU Učitelství českého jazyka a literatury pro střední školy pro studenty imatrikulované od podzimu 2019 včetně

Preambule

Státní závěrečná zkouška se skládá z obhajoby diplomové práce, písemné zkoušky pedagogicko-psychologického základu a ústní oborově-didaktické zkoušky.

Obhajoba magisterské práce

Obhajoby magisterských diplomových prací budou probíhat v jiný den než státní závěrečná zkouška. Literárněvědná témata se budou obhajovat před komisí sestavenou z odborníků na literaturu, příp. na didaktiku české literatury, jazykovědná témata se budou obhajovat před komisí sestavenou z odborníků na jazyk, příp. na didaktiku českého jazyka. Obhajoby diplomových prací jsou veřejné. Obhajoba by měla probíhat s připravenou prezentací a její časový rozsah by neměl překročit 15 min.

Zkouška pedagogicko-psychologického základu

Probíhá písemnou formou ve stejný den jako ústní zkouška a je garantována Ústavem pedagogických věd a Psychologickým ústavem.

Ústní zkouška

Tematické okruhy mají studentům sloužit jako opora pro přípravu k magisterské SZZ. Vycházejí z látky probrané v základních teoretických předmětech (Z) a profilujících předmětech (P) magisterského studia programu Učitelství českého jazyka a literatury pro střední školy na FF MU. Předpokládá se, že student ovládá látku, která byla součástí předchozího Bc studia českého jazyka a literatury na FF MU.

Ústní zkouška učitelství českého jazyka se skládá z odborné a oborově didaktické části a probíhá zároveň před stejnou komisí. Student si vylosuje čtyři otázky z tematických okruhů: 1

otázku odbornou literární, 1 odbornou jazykovou, 1 didaktickou literární, 1 didaktickou jazykovou.

Odborná část

Ve srovnání s bakalářskou SZZ se u magisterské SZZ očekává vedle rozšířeného penza znalostí (viz níže uvedené studijní okruhy) též schopnost pojednat problematiku v širších souvislostech a v elementárním teoretickém (či metodologickém) zakotvení. Samozřejmostí je znalost terminologie a orientace v základní odborné literatuře a přehled o hlavních oborových časopisech (např. Naše řeč, Slovo a slovesnost, Česká literatura, Host ad.).

Student své zkušební komisi předloží seznam četby, jenž bude v souladu s absolvovanými literárněteoretickými a literárněhistorickými předměty typu Z a P obsahovat požadovaný počet přečtených titulů. Seznam četby s sebou student přinese ke státní závěrečné zkoušce. Nevezme-li si student seznam četby s sebou ke státní závěrečné zkoušce, budou se zkoušející orientovat podle seznamu četby uvedeného na webu Ústavu české literatury.

Průběh zkoušky: Student si vylosuje 1 odbornou otázku jazykovou, 1 odbornou otázku literární, 1 didaktickou otázku jazykovou, 1 didaktickou otázku literární. Vylosovaná odborná literární otázka bude modifikována podle seznamu četby.

Obecné příručky doporučené pro přípravu jazykové části SZZ

- Černý, J. *Dějiny lingvistiky*. Olomouc, 1999.
- Helbig, G. *Vývoj jazykovědy po roce 1970*. Praha, 1991.
- Karlík, P. – Krčmová, M. – Pleskalová, J. – Večerka, R. (eds.). *Kapitoly z dějin české jazykovědné bohemistiky*. Academia: Praha, 2007.
- Karlík, P. – Nekula, M. – Rusínová, Z. (eds.). *Příruční mluvnice češtiny*. Praha, 1995.
- Karlík, P. – Nekula, M. – Pleskalová, J. (eds.). *Nový encyklopedický slovník češtiny*. Praha, 2016.
- Lamprecht, A. – Šlosar, D. – Bauer, J. *Historická mluvnice češtiny*. Praha, 1986.
- *Mluvnice češtiny I–III*. Praha, 1986, 1987.

Seznam základní literatury doporučené pro přípravu k literární části SZZ je umístěn na webových stránkách Ústavu české literatury v kolonce **Základní literatura oboru**.

Literatura k jednotlivým okruhům je zadána v sylabech povinných a povinně volitelných kurzů bakalářského studia v IS MU.

Otázky jsou shodné pro jednooborový, hlavní i vedlejší plán

A ODBORNÁ ČÁST

I. JAZYKOVÁ ČÁST

i. Vývoj češtiny

1. Raná stará čeština – časové vymezení, prameny (bohemika, glosy, přípisky), nejstarší doložené české texty, základní jazyková charakteristika, rozvoj slovní zásoby, poměr ke konkurenčním jazykům (latina a němčina)
2. Čeština 14. stol. – časové vymezení, prameny (žánrová skladba, významné texty), základní jazyková charakteristika, rozvoj slovní zásoby, stylové prostředky, pravopis, poměr ke konkurenčním jazykům (latina a němčina), první jazykovědné reflexe češtiny
3. Čeština doby husitské – časové vymezení, prameny (žánrová skladba, významné texty / významní autoři), základní jazyková charakteristika, rozvoj slovní zásoby, stylové prostředky, pravopis, Husův jazyk a vliv na vývoj češtiny, jazykovědné reflexe češtiny, proměny psaného jazyka – „demokratizace“ psaného jazyka, poměr ke konkurenčním jazykům (latina a němčina)
4. Humanistická čeština – časové vymezení, diskuze o pojmenování epochy (alternativní pojmenování), prameny (žánrová skladba, významné texty / významní autoři), základní jazyková charakteristika, rozvoj slovní zásoby, stylové prostředky, stabilizace psaného jazyka na konci 16. stol., rozvoj pravopisu (vliv knihtisku), jazykovědné reflexe češtiny (dobové gramatiky a slovníky), poměr ke konkurenčním jazykům (latina a němčina)
5. Barokní čeština – časové vymezení, stereotypy v hodnocení této epochy – koncept jazykového úpadku, prameny (žánrová skladba, významné texty / významní autoři), základní jazyková charakteristika, rozvoj slovní zásoby, stylové prostředky, jazyk českého exilu, jazykovědné reflexe češtiny (dobové gramatiky a slovníky), poměr ke konkurenčním jazykům (latina a němčina)
6. Čeština 19. stol. – a) obrozenská fáze, časové vymezení, počátky kodifikace a její autoři, rozvoj funkcí a sociální báze spisovné češtiny, vývoj výrazových prostředků, jazykovědné reflexe češtiny (dobové gramatiky a slovníky), vývoj pravopisu, poměr k cizím jazykům (vztah k němčině a jiným slovanským jazykům), b) poobrozenská fáze, časové vymezení, vývoj výrazových prostředků, vývoj funkcí spisovné češtiny, poměr k cizím jazykům (vztah k němčině a jiným slovanským jazykům), péče o spisovný jazyk (brusiči), vývoj dialektů

7. Čeština 20. stol. – časové vymezení, rozvoj výrazových prostředků, jazyková politika meziválečného Československa, funkční pestrost spisovného jazyka, jazyková kultura a diskuze o ní, institucionální báze spisovné češtiny, strukturní a nestrukturní útvary češtiny, vlivy cizích jazyků
8. Jazykový kontakt – definice, podtypy (kolektivní × individuální, bilingvismus × diglosie), interference, výpůjčka (borrowing), replika jazykového materiálu a repliky jazykového vzoru (kalk), důvody přejímek, procesy adaptace přejímek, hierarchie výpůjček (borrowing scales), internacionalismy, standardní průměrná evropština (Standard Average European), internacionalismy; čeština v jazykovém kontaktu v historické perspektivě (vliv němčiny, latiny, polštiny, ruštiny, francouzštiny a angličtiny)
9. Teritoriální stratifikace češtiny – přehled hlavních skupin tradičních teritoriálních dialektů, diferenciaci nářečí jako výsledek jazykového vývoje; nivelizační procesy ve vývoji českých nářečí, česko-moravské diference v rámci těchto procesů, obecná čeština, interdialekty; základní znaky vybrané nářeční skupiny; jazyk města Brna
10. *Český jazykový atlas* – celková charakteristika (obsah, metody zpracování jazykového materiálu), zařazení do kontextu odborné reflexe českých teritoriálních dialektů; další aktivity dialektologického oddělení ÚJČ AV ČR v Brně

ii. Struktura češtiny

1. Typy kritérií pro vymezení slovních druhů – sémantická, morfologická, syntaktická
2. Vztah morfologie a fonologie – fonologické procesy nezávislé na morfologické struktuře (asimilace znělosti) vs. morfologicky závislé procesy (dloužení/krácení vokálů, palatalizace), rozdíly ve fonologickém chování prefixů a sufixů
3. Způsoby vyjadřování morfologických kategorií – analytické vs. syntetické (afixace, templát, supletivismus, morfonologické alternace), aglutinační vs. fúzující, Mirror Principle
4. Gramatické a sémantické funkce – argumentová struktura (agens, patiens, ...) a její syntaktická realizace (subjekt, objekt, ...), raising
5. Suprasegmentální fonologie – slabičná struktura, slovní přízvuk: morfologické vs. fonologické slovo

iii. Jazyk, jeho užívání a odborná reflexe

1. Jazykový styl a různé způsoby klasifikace stylů – základní definice jazykového stylu; klasifikace stylů, např. styly objektivní a subjektivní, horizontální členění stylů, vertikální členění stylů
2. Charakteristika vybraného základního stylu – styl prostěsdělovací, odborný, administrativní, žurnalistický, řečnický, umělecký (funkce, stylové normy, dílčí styly vymezované v rámci příslušného základního stylu, žánry)
3. Pragmalingvistika – základní témata, jimiž se pragmalingvistika zabývá: reference a deixe, řečové jednání (mluvní akty, konverzační logika, konverzační analýza); ne/zdvořilost v komunikaci
4. Spisovný jazyk – teorie spisovného jazyka; jazyková správnost, jazyková kultura, jazyková adekvátnost; úzus, norma, kodifikace; standard, substandard
5. Charakteristika kodifikačních příruček pro psanou a mluvenou spisovnou češtinu
6. Typologie slovníků – dělení slovníků podle různých kritérií; přehled (specializovaných) slovníků češtiny od začátku 20. století
7. Výkladové slovníky češtiny – historie a současnost výkladové lexikografie v českém prostředí; stavba výkladového slovníku; základní výkladové slovníky češtiny 20. století: PSJČ, SSJČ, SSČ; perspektivy české výkladové lexikografie
8. Jazykové korpusy, elektronicky přístupné jazykové zdroje, elektronické slovníky – charakteristika a možnosti využití při studiu a ve výuce češtiny
9. Čeština jako druhý/cizí jazyk – definice, proces osvojování; Společný evropský referenční rámec pro jazyky (charakteristika, funkce)
10. Jazykovědná bohemistika – hlavní osobnosti (J. Dobrovský, J. Gebauer, J. Zubatý, F. Trávníček, V. Mathesius, B. Havránek, F. Daneš, M. Komárek ad.); současná institucionální centra, jazykovědné časopisy

II. LITERÁRNÍ ČÁST

i. Teorie literatury

1. Literární historie a proměny její metodologie, současný stav bádání
2. Postklasická naratologie a aktuální problémy teorie vyprávění
3. Versologie a interpretace poezie. Základní pojmy a problémy
4. Mýtus a ideologie, narativní konstrukce reality, manipulace
5. Základní směry literární teorie ve 20. století a v současnosti

ii. Starší česká literatura

1. Staroslověnské písemnictví; jeho význam, žánrové spektrum
2. Podoby a funkce středověké legendy, charakteristika významných textů
3. Středověká duchovní a světská lyrika, rytířská epika, jejich význam, charakteristika vybraných textů
4. Středověká kronika jako klíčový žánr středověké literatury, charakteristika vybraných textů
5. Žánrové i funkční proměny literatury v době husitské, její reprezentanti – autoři, texty
6. Charakteristika literatury renesančního humanismu v celku i vývojových fázích, žánrové spektrum, významní představitelé
7. Literatura doby barokní, specifikace tzv. katolického a evangelického baroka, reprezentativní žánry a autoři

iii. Česká literatura 19. století

1. Povaha obrozenské kultury a její proměny, jednotlivé modely národní literatury v syntetických pracích o české literatuře 19. století
2. Proměny různých podob literárnosti v české próze 19. století od konce 18. století po Českou modernu – klasicismus, romantismu, biedermeier, realismus, naturalismus, parnasismus
3. Proměny různých podob literárnosti v české poezii 19. století od konce 18. století po Českou modernu – klasicismus, romantismu, biedermeier, realismus, naturalismus, parnasismus
4. Proměny různých podob literárnosti v českém dramatu 19. století od konce 18. století po Českou modernu – klasicismus, romantismu, biedermeier, realismus, naturalismus, parnasismus
5. Literární kritika v české literatuře 19. století; soudobé časopisy, almanachy a významné kulturní instituce

iv. Česká literatura 1. poloviny 20. století

1. Česká poezie od 90. let 19. století do roku 1918 – období moderny a secese, nové umělecké směry (symbolismus, dekadence, impresionismus; novoklasicismus, vitalismus, civilismus ad.)

2. Česká próza od 90. let 19. století do roku 1918 – období moderny a secese, nové umělecké směry (symbolismus, dekadence, impresionismus; novoklasicismus, vitalismus, civilismus ad.)
3. Česká poezie od roku 1918 do roku 1945 – nástup avantgardy, poetismus, surrealismus, spirituální poezie ad.
4. Česká próza od roku 1918 do roku 1945 – nástup avantgardy, fantastika a sci-fi, imaginativní próza, baladická próza, legionářská próza, ruralistická próza, psychologická próza, próza sociálního realismu ad.
5. České drama od 90. let 19. století do roku 1945 – období moderny a secese, nové umělecké směry (symbolismus, dekadence, impresionismus, novoklasicismus, vitalismus, expresionistické drama, problémové drama, společenské drama, avantgardní divadlo ad.)
6. Literární časopisy a almanachy od 90. let 19. století do roku 1945 a jejich význam pro rozvoj kritického myšlení o literatuře – osobnosti, programy, spory a polemiky v souvislosti s dobovými estetickými a poetologickými požadavky; literární kritika od 90. let 19. století do roku 1945 – osobnosti, typy kritiky a její ideové předpoklady

v. Česká literatura 2. pol. 20. století

1. Vývojové tendence v české literatuře a literární vědě manifestované v literárních seskupeních a směrech od poloviny 40. let 20. st. do současnosti, literární život a publicistika
2. Česká literatura období 1945–1948 – literární reflexe okupace, války a osvobození, spirituální literatura, poválečný vývoj v kultuře a společnosti
3. Padesátá léta 20. stol. – nástin společenského vývoje, hodnocení literárního života od r. 1948 do konce 50. let 20. stol., cenzurní zásahy, oficiální, ineditní a exilová básnická, prozaická a divadelní produkce, hlavní pojmy, díla a autoři publikující v ČSR.
4. Šedesátá léta 20. stol. – literární, kulturní a politické souvislosti daného období, transformace a diferenciací poetik básníků, spisovatelů a dramatiků všech generací, zásadní díla a autoři; vývoj a proměny dramatu
5. Sedmdesátá a osmdesátá léta 20. stol. – normalizace a její charakteristika, hlavní díla a autoři publikující v ČSSR; samizdat, nezávislá česká literatura a literární věda a publicistika do r. 1990; nakladatelství a periodika v exilu do r. 1990
6. Devadesátá léta 20. stol. a počátek nového tisíciletí – charakteristika společenských a uměleckých změn, výklad pojmů a přehled teorií; významní

autoři a díla; literární skupiny; literární kritika, nakladatelství, časopisy, literární ceny po r. 1989

7. Současná česká literatura – tendence a témata; proměna společenské a kulturní situace po pádu komunismu; vývojové proměny v poezii a próze, reflexe komunismu a druhé světové války v literatuře po roce 1989; současná témata české literatury; současná konceptuální literatura; literatura a moderní média (komiks, filmová adaptace, literatura na internetu) od 1990 do současnosti

B DIDAKTICKÁ ČÁST

Část státní zkoušky, která se týká oborové didaktiky, předpokládá odborné znalosti minimálně v rozsahu látky střední školy (dle RVP pro gymnázia a Katalogu požadavků k maturitní zkoušce) a v rozsahu povinných didakticky orientovaných předmětů. Náplní této části státní závěrečné zkoušky však není testovat detailní faktické znalosti, ale schopnost studenta téma uchopit didakticky.

Student při státní závěrečné zkoušce předkládá seznam přečtené literatury (viz požadavky k odborné magisterské státní závěrečné zkoušce), navíc obohacený o tituly ze světové literatury. Každý okruh zahrnující světovou literaturu musí být zastoupen minimálně jedním titulem.

Obecná struktura zkoušky z didaktiky

Student se v rámci vylosovaného okruhu (z didaktiky literatury i z didaktiky jazyka) zaměří zejména na:

- a) zařazení daného tématu do učebního (tematického) plánu předmětu na SŠ, včetně specifikace předpokládaných vstupních znalostí žáka, rámcový přehled učiva patřícího do vybraného okruhu;
- b) prezentaci hodiny na konkrétní téma s důrazem na využití vhodných vyučovacích metod a učebních pomůcek i materiálů (učebnice, čítanky, pracovní listy, cvičení, moderní didaktické nástroje apod.) a se zaměřením na efektivitu a přitažlivost vyučování, vč. zhodnocení zpracování dané látky ve vybrané učebnici a čítance, resp. v rámci didaktiky jazyka a slohu včetně srovnání, jak je vybrané téma zpracováno ve středoškolských učebnicích;
- c) vysvětlení, které informace musí žák po probrání tématu bezpečně znát, případně jaké dovednosti si osvojí (zvláště vzhledem k požadavkům aktuální podoby maturitní zkoušky), a které informace (dovednosti) jsou určeny spíše pro talentované žáky;
- d) způsoby, jak žáky ve výuce vhodně motivovat;
- e) způsoby ověření nabytých vědomostí a hodnocení.

V rámci didaktiky literatury student navíc představí:

- f) různé metody práce s textem včetně aplikace zásady přiměřenosti a postupně narůstající náročnosti, příklady aktualizace literárního textu;
- g) způsoby, jak rozvíjet čtenářství žáků (efektivní metody výchovy ke čtenářství a jeho diagnostika – kulturní deník, čtenářská dílna, čtenářská beseda, literatura a jiné druhy umění aj.).

I. DIDAKTIKA LITERATURY

Student si losuje okruh, v rámci kterého si sám zvolí jedno z témat (a., b. atd.). Dané téma může modifikovat (např. zúžit, propojit s jiným tématem) či prezentovat jako součást širšího vzdělávacího celku (projektové výuky aj.). Zkoušející se může rámcově ptát i na další témata daného okruhu. Student může, ale nemusí mít u státní závěrečné zkoušky vlastní portfolio didaktických materiálů, na nichž chce látku ilustrovat. Tyto materiály nesmí zahrnovat vypracování samotné otázky, ale například zvolené ukázky, pracovní listy, testy, tematický plán, návrh školního seznamu děl k maturitě aj.

Student nemusí nutně uchopit danou látku z pohledu chronologického, ale může téma prezentovat i jinými způsoby, např. s důrazem na aspekt žánrový či tematický, pokud mu to dané téma umožňuje.

1. Základy literární vědy a teorie

- a) Literární věda a její členění v kontextu SŠ
- b) Funkce literatury, jejich vysvětlení a význam
- c) Literární genologie – literární kategorie a druhy
- d) Literární genologie – literární žánry
- e) Jak zatraktivnit literární teorii středoškolákovi

2. Teorie prózy a dramatu ve středoškolské praxi – základní pojmy, práce s prozaickými a dramatickými texty na SŠ

- a) Autor, čtenář, vypravěč
- b) Tematická rovina literárního díla
- c) Jazyková rovina prozaického a dramatického díla
- d) Základy teorie dramatu literárního díla
- e) Jak lze pracovat s dramatickým textem?

3. Základy versologie v kontextu středoškolské reality – základní pojmy, práce se žákem v tzv. apoetickém věku, motivace k četbě poezie

- a) Strofa, verš a rým
- b) Jazyková rovina básnického díla
- c) Motiv a téma, lyrický subjekt
- d) Komplexní analýza a interpretace básnického textu
- e) Umělecký přednes na SŠ

4. Starověké základy evropské literární tradice (Bible, mýty, eposy, drama) ve výuce na SŠ

- a) Lidová slovesnost a počátky literatury
- b) Mýty
- c) Eposy
- d) Antické drama
- e) Jak uchopit výuku nejstarší literatury – na příkladu opakovací hodiny

5. Specifika probírání středověké literatury

- a) Jak rozčlenit středověkou literaturu pro potřeby výuky na SŠ (na příkladu opakovací hodiny)
- b) Světová středověká literatura
- c) Staroslověnské písemnictví a jeho význam pro českou kulturu
- d) Kronikářská tradice na našem území
- e) Významná díla české středověké lyriky a epiky
- f) Literatura doby husitské
- g) Jan Hus

6. Renesance a humanismus, baroko (v české i světové literatuře) ve výuce na SŠ

- a) Italská renesance
- b) Španělská a francouzská renesance
- c) William Shakespeare
- d) Český humanismus
- e) Světové baroko
- f) České baroko
- g) Jan Amos Komenský

7. Klasicismus a osvícenství ve světové literatuře – specifika probírání na SŠ

- a) Úvod do studia (literárněhistorický kontext, jak přiblížit dané období středoškolákům)
- b) Proměna dramatu
- c) Literatura a věda v době osvícenské
- d) Osvícenská próza

8. Jak vyučovat české národní obrození a českou literaturu 1. poloviny 19. století (národní obrození a romantismus v české literatuře)

- a) Problematika periodizace národního obrození a jeho fáze, literárněhistorický kontext
- b) Josef Dobrovský a jeho generace
- c) Josef Jungmann a jeho generace
- d) Karel Jaromír Erben
- e) Josef Kajetán Tyl
- f) Božena Němcová
- g) Karel Havlíček Borovský
- h) Český romantismus a jeho představitelé
- i) Karel Hynek Mácha

9. Uchopení světové literatury 1. poloviny 19. století (romantismus v evropské i americké literární tradici) ve středoškolské výuce

- a) Anglický romantismus
- b) Francouzský romantismus

- c) Romantismus v USA
- d) Ruský romantismus
- e) Romantismus v dalších národních literaturách

10. Světová literatura 2. poloviny 19. století a její probírání na SŠ

- a) Realismus v anglicky mluvících zemích
- b) Ruský realismus
- c) Francouzský realismus
- d) Realismus dalších evropských národů
- e) Naturalismus ve světové literatuře

11. Česká literatura 2. poloviny 19. století na SŠ

- a) Májovci
- b) Jan Neruda
- c) Ručovská a lumírovská generace
- d) Josef Václav Sládek
- e) Svatopluk Čech
- f) Jaroslav Vrchlický
- g) Historická próza 2. pol. 20. století
- h) Realistické drama v české literatuře

12. Specifika výuky české a světové literatury na přelomu 19. a 20. století

- a) Moderní umělecké směry na přelomu 19. a 20. století
- b) Prokletí básníci
- c) Česká moderna
- d) Generace buřičů a S. K. Neumann
- e) Viktor Dyk
- f) Fráňa Šrámek

13. Česká meziválečná literatura (poezie, próza, drama) na SŠ

- a) Reakce na 1. sv. v. v české literatuře
- b) Problematika uměleckých směrů v české literatuře 1. pol. 20. st.
- c) Karel Čapek
- d) Vladislav Vančura
- e) Jaroslav Durych
- f) Meziválečná psychologická próza
- g) Proletářská poezie
- h) Poetismus
- i) Jaroslav Seifert
- j) František Halas a Vladimír Holan

14. Světová meziválečná literatura v kontextu středoškolské výuky

- a) Ztracená generace
- b) Německá meziválečná literatura
- c) Francouzská meziválečná literatura
- d) Meziválečná literatura v anglicky mluvících zemích
- e) Ruská meziválečná literatura
- f) Pražská německá literatura
- g) Světové meziválečné drama

15. Reakce na druhou světovou válku v české i světové literatuře, téma nesvobody v české i světové literatuře 2. poloviny 20. století, jejich zprostředkování žákům SŠ

- a) Holocaust v české i světové literatuře
- b) Západní pohled na 2. světovou válku
- c) Východní pohled na 2. světovou válku
- d) Česká literatura v době 2. světové války
- e) Druhá světová válka v české literatuře 2. poloviny 20. století a na počátku 21. století
- f) Téma nesvobody v literatuře západního i východního bloku
- g) Totalita jako téma české literatury

16. Specifika výuky české literatury 50. a 60. let

- a) Literárněhistorický kontext
- b) Tvorba „starší generace“ (např. J. Seiferta, V. Holana a F. Halase) po 1945
- c) Schematismus v české literatuře
- d) Doba tání v české literatuře
- e) Poválečná psychologická próza

17. Aspekty výuky české literatury v období normalizace

- a) Literárněhistorický kontext a 3 proudy literatury
- b) Oficiální literatura a kultura
- c) Samizdatová literatura, L. Vaculík
- d) Josef Škvorecký a exilová literatura
- e) Milan Kundera
- f) Jiří Kolář
- g) Ota Pavel
- h) Pavel Kohout
- i) Literatura jako nástroj protestu
- j) Divadlo a drama v období normalizace (např. V. Havel, Divadlo Jára Cimrmana, Josef Topol)

18. Vybrané směry světové literatury 2. poloviny 20. století

- a) Existencialismus
- b) Neorealismus

- c) Beat generation
- d) Rozhněvaní mladí muži
- e) Absurdní drama
- f) Magický realismus
- g) Postmodernismus

19. Česká literatura od roku 1989 do současnosti a její využití na SŠ

- a) Literárněhistorický kontext
- b) Česká próza po roce 1989 (na konkrétním příkladu)
- c) Česká poezie po roce 1989 (na konkrétním příkladu)
- d) České drama po roce 1989 (na konkrétním příkladu)

20. Nejnovější česká a světová literatura a její využití na SŠ (nejen) v hodinách literárního či estetického vyučování

- a) Možnosti využití nejnovější literatury na SŠ (konkrétní ukázka)
- b) Současní významní autoři (vybraný/vybraní)
- c) Jak a proč sledovat vývoj literatury? Jak k tomu motivovat středoškoláky?

II. DIDAKTIKA ČESKÉHO JAZYKA A SLOHU

Student si losuje okruh, v rámci kterého si sám zvolí dílčí téma pro prezentaci konkrétní vyučovací hodiny. Zkoušející se může rámcově ptát i na další témata daného okruhu. Student může, ale nemusí mít u státní závěrečné zkoušky vlastní portfolio didaktických materiálů, které by využil při výuce. Tyto materiály mohou obsahovat například ukázky textů, pracovní listy, cvičení aj., nesmí však zahrnovat vypracování samotné otázky.

1. Výuka obecných jazykových témat na SŠ (jazyk, řeč, jazykověda, čeština a jazyky příbuzné, národní jazyk, útvary národního jazyka, jazyková kultura)
2. Výuka zvukové a grafické stránky jazyka na SŠ
3. Výuka slovo tvorby na SŠ
4. Výuka lexikologie na SŠ (slovo a jeho význam, slovní zásoba, změny slovní zásoby, slovníky)
5. Výuka tvarosloví na SŠ (vstup do problematiky, základní terminologie oboru, výuka o spisovných tvarech slov, slovní druhy, mluvnické kategorie jmen, mluvnické kategorie sloves)
6. Výuka syntaxe na SŠ (vstup do problematiky, základní terminologie oboru, syntaktické vztahy z hlediska sémantického a formálního, větné členy, souvětí souřadné, souvětí podřadné, nepravidelnosti větné stavby, aktuální větné členění)
7. Výuka obecných slohových témat na SŠ (stylistika, styl, slohotvorný proces, slohotvorní činitelé, funkční styly, slohové postupy, slohové útvary)
8. Výuka prostěsdělovacího stylu na SŠ (obecně + informační slohové útvary)
9. Výuka administrativního stylu na SŠ (obecně + útvary životopis, dopis)
10. Výuka odborného stylu na SŠ (obecně + útvary výklad, úvaha)
11. Výuka publicistického stylu na SŠ (obecně + útvary zpráva, úvahový, analytický článek, recenze/kritika, fejeton, reportáž)
12. Výuka uměleckého stylu na SŠ (obecně + útvary vypravování, popis, charakteristika)
13. Výuka řečnického stylu na SŠ (obecně + útvary projev, proslov)
14. Využití algoritmů při výuce pravopisu a gramatiky. Představení vybraných algoritmů použitelných při řešení pravopisných a gramatických jevů (algoritmy vybere zkoušející ze seznamu algoritmů, jimž bude věnována pozornost v rámci výuky kurzu UCJJ01 Didaktika českého jazyka a literatury II)

15. Jazykovědné příručky a populární díla o češtině a jejich využití ve výuce českého jazyka a slohu
16. Komplexní jazykové rozbory, jejich význam a využití ve výuce českého jazyka, představení jednotlivých typů úkolů